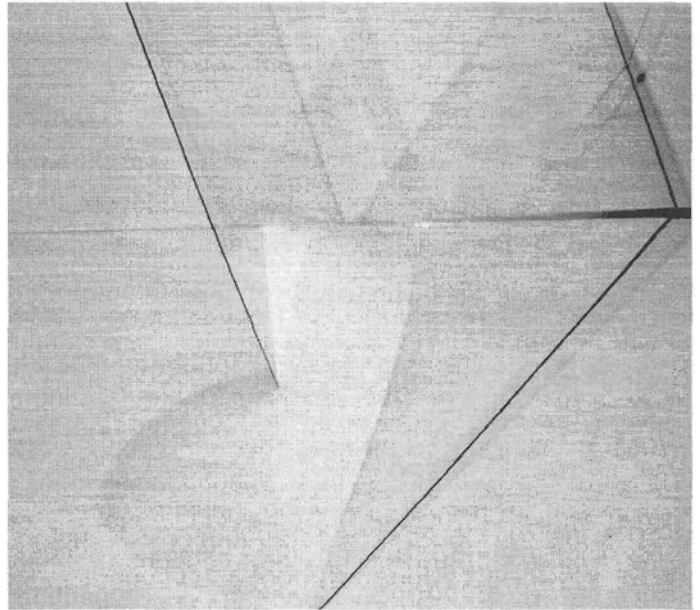

Tandori Dezső

TÖRT VIRÁG

Tört virágfejet találtam a Duna-parton, sűrű sárgát, már az ősze hajló nyár teltségét jelzi, egyedileg valami véletlent őriz: miért tört le, ki után maradt ott. Szokásom felszedni az ilyesmit; eleme annak az efféle, hogyan írt Kosztolányi, Szép Ernő „annyi mindent”, – Szép Ernő, maga véleménye szerint „annyi semmit”, ó, hahaha! a géniusz szerénysége –, igen, így: akadt valami szempontja velük az istenségnek, a „királyságnak”, s ők ahhoz anyagot letek egyre, alkalmuk támadott írni, kedvük sem szegetett, megbízásuk is támogatta a vállalkozást. Párizsban, ahogy Evry-be igyekeztem, a világ egyik legkiváltságosabban szép munkásvárosi lószínterére, egész cserepes virágba botlottam, pletykába alighanem. Na, mit pletykálsz? A harmadik futam hat lova közül melyik kettő lesz helyezett? Sambo, Simmy, Everyday Asquete, Illerissa, Quando vagy Manhattan Green? Samu madaram születésnapja volt aznap, igen, Samué, aki alig egy éve halt meg – akkor –, de hát Sambo? Simmy? Számolni próbáltam a levelek zöldjén... hohó, a Manhattan Green meg maga a zöltség! Mi legyen? El is feledtem a növényt, mármint hogy ott van táskám oldalzsebében; a futam alatt a mosdóban kuksoltam – kiváltságosan szép mosdóhelyiség! –, és így tovább, végül az alkonyati ég nyereséjével tértem haza, pár tucatnyi frankomat, amit besöpörhettem, cigarettára, sült krumplira, buszjegyre költöttem. De este, szesz és feketekávé nélküli szobámban – már akkor sem ittam ilyesmit, azaz kávé csak reggel, egy bögrével – az újra meglelt pletyka kellemes zöltségeket mesélt, párizsi zsálok az út túlfelén, Utrillót idézők... és ezt az egészet, most, hogy már Párizs is a lemondáslistára került, felidézi szépségével, törtségével ez a kitarító, sűrű virágfej. Kis-nagy ember vagy, virágom, hé!

Raadásul már hogy ötödik-hatodik napja sárgállik a fakó-zöld virágos bögrémben, mely még a háború előtti lakásunk darabja volt, s az ostromban csorbult meg, igen, ma ötvenötéves vén medvémmel együtt kapartam ki az ebédlő romjai alól, most ez a sárgaság még valamit eszembe juttatott. Életemben először voltam ír földön falun. Két nap

falun. Roscommonban. 3000 lélek, megyeszékhely... a hétfégi lóversenyen 3500-an voltak kint a pályán. Kis srácok nyüzsögtek a kasszáknál, szállt a lacipecsenyeszag, iszonyú száraz talajon dobogtak a lópaták, Nemes Nagy Ágnes versét idézve, bizony, hogy végül csak a lovak s az angyalok maradnak. A kis tribün felett, ahol álltam, Manet, Monet víg kék-piros párizsi utcaképeire emlékeztető tarkaság, hátul vadkék ég, elúszott a kistermetű tribün felett egy igen fehér felhő. S bejött a mezőny. Befogtam a szemem. Az angyalok. A lovasok Pilinszkytól. A vigasztalan *magány* képe. Az ötödik futam után, három fontra hét font nyereséggel, ott is hagytam az egészet. Por-édesen szívfájdító volt. Könnyeim potyogtak, így gyalogoltam haza, két mérföld, birkalegelők közt. Beszélgettem a négy lábúakkal, akár ha még élő otthoni madaraimmal válthatnék szót. Pilinszky: „Csak most az egyszer szólhatnék veled...” De elmeséltem volna Samunak, kit úgy szerettem... mint kisgyerek sír deszkarésbe: hogy ma is találtam egy tört virágot. Joyce Ulysseséből a Leopold Bloomnak az ír földön bizony megünnepelt napja közeledett. S a nagy író egyik regénycíme is futott ló alakjában: Finnegan's Wake. Helyezésre tettem, mert nem favorit a könyv... erre is jött be. És még egy csodás áthallása – „áthallatása”? ki cselekszik ilyenkor? – az égi királyságnak: szintén egy helyezett ló, ó, de az én fülem süket volt rá: Jim's Choice. Az, hangzásra, James Joyce! Haza kellett menni.

Vittem a lelt sárga vajvirágot, gólyahírt, micso-

dát is. Cigaretázva ültem ablakomnál. Szállásadónóm, Katherine néni teát hozott fel, sütivel, ingyenbe. A kertek alatt elment Galway felé a „rendes” vonat. Fogpoharamba helyeztem a virágot. Katherine nénivel váltva adtunk neki vizet, másnap többször is. Két bimbó fokozatosan kinyílt. A második Dublinban már. Bloomsday-n. Virágnapon. Az öreg-virág hullt szirmait Samu mindig nálam levő fotója mellé préseltem, a tasakba.

A Liffey folyóba, Dublin fő vizébe, egy margarétás rajzú kis doboz margarint dobtam, roscommonit. Áldoztam, hálás utazó, Odüsszeusz, az égi királyságnak. Én, gyarló, tébláboló földi lovag. De hát József Attila mondja: „muszáj őgyelegnem.” De nem, nem hűsölve, nem hűvös, örökkévaló dolgok között. A dolgok átforrósodgatnak. Mint Roscommonban a reggeliző-szoba. Kávés csészém mellett kartonlap, tányéralátét, szép fényes, rajta kép. Egy madár. Ó! Nem veréb, nem Samu. Hanem egy zódi, rütyü, zöldike. Egy hím. Hátrább a tojó párja. A Csucusu. A mi hazai zódi, aki már nyolc-kilenc éve halott. S hogy meghalt, mindig Tom Jones nótáját játszottam ócska Fender-zongorámon az emlékéért – ?? –: „Az otthon zöld füvén”. Azt képzeltem, a Csucusu hazaért a zódi faluba, a papa és a mama, mint a nótában, kiment elébe a vasúthoz. Mint a Katherine

néni elém. S kérdezték, mint az angyali operai kartáncosok Szép Ernőt egy éjszaka: na, milyen volt? nagyon nehéz, nagyon csúnya volt az élet? De a Csucusu azt mondta: irtó szép volt, s bár most meg nagyon jó, újra otthon, visszamenne pár hónap múlva, visszajönne ide hozzánk.

Hát én mentem inkább Roscommonba. Társném kérdezte itthon: hogy tudtál reggelizni a Csucusu mellett? A zódi annyira mohók, minden kosztot maguknak akarnak. Ó, megettettem a Csucsut, mesélem, adtam neki mindenből egy csipetnyit, még kávécséppet is dugtam a csóréhez.

*

Egy képeslapról: „Kedves Katherine, üdvözlöm Roscommont, jövőre megyek. Kérem, küldje meg a kis Évfüzetet, hadd lássam, mikor van újra dupla versenynap. Bár addigra a fogadásról is nyilván leszokom – ital, kávé, Párizs és stb. után –, jó lesz kiballagni, a tört virág lepréselve a Samunál, most itt sárgállik egy hazai. Sok üdvözlöt Briannek, meg a vegyesboltnak. Hűséges barátjuk: Tom.”

Mert így értették a nevem, Tom D'Array, s jönnek is ilyen lapok azóta. A kertek alatt, miközben a sok csóka esti kvattyogása szól fájdtító szépen, elhúz Galway felé a vonat.

